

EUROOPA KOHTU OTSUS

3. juuni 1992^{*}

Sotsiaalkindlustus – Töövõimetuse tunnustamine

[...]

Kohtuasjas C-45/90,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Arbeitsgericht Lörrachi (Saksamaa Liitvabariik) eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Alberto Paletta,

Vittorio Paletta,

Raffael Paletta,

Carmela Paletta

ja

Brennet AG

saada eelotsust nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72, millega kinnitatakse määruse (EMÜ) nr 1408/71 (sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pere liikmete suhtes) rakendamise kord (EÜT 1971, L 74, lk 1), artikli 18 lõigete 1 ja 5 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed R. Joliet, F. A. Schockweiler, F. Grévisse ja P. J. G. Kapteyn, kohtunikud G. F. Mancini, C. N. Kakouris, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Díez de Velasco ja M. Zuleeg,

kohtujurist: C. Gulmann,

kohtusekretär: asekohtusekretär J. A. Pompe,

^{*} Kohtumenetluse keel: saksa.

olles läbi vaadanud kirjalikud märkused, mille esitasid:

– Saksamaa Liitvabariigi valitsus, esindajad: Ernst Röder ja Joachim Karl,

– Madalmaade valitsus, esindaja: välisministeeriumi peasekretär B. R. Bot,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnikud Karen Banks ja Bernd Langeheine,

arvestades suuliseks menetluseks koostatud ettekannet,

kuulanud 17. oktoobri 1991. aasta istungil ära suulised märkused, mille esitasid põhikohtuasja hagejad, keda esindas Rechtssekretär Klaus Lörcher, Deutscher Gewerkschaftsbund, Landesbezirk Baden-Württemberg, põhikohtuasja kostja, keda esindas Assessor Emil Schelb, Verband der Baden-Württembergischen Textilindustrie e.V., Saksamaa Liitvabariik ja komisjon,

kuulanud 21. novembri 1991. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. 31. jaanuari 1990. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. veebruaril 1990, esitas Arbeitsgericht Lörrach (Saksamaa Liitvabariik) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule mitu küsimust nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72, millega kinnitatakse määruse (EMÜ) nr 1408/71 (sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes) rakendamise kord (EÜT 1971, L 74, lk 1), artikli 18 tõlgendamise kohta.

2. Küsimused tekkisid Vittoria Paletta, tema abikaasa Raffaella ja nende kahe lapse, Carmela ja Alberto, kes kõik on Itaalia kodanikud, ning nende tööandja, Saksamaa Liitvabariigi äriühingu Brennet AG (edaspidi „Brennet”) vahelises kohtuvaidluses selle üle, et nimetatud äriühing keeldus jätkamast asjaomastele isikutele palga maksmist vastavalt 27. juuli 1969. aasta Lohnfortzahlungsgesetzile (seadus palgamaksmise jätkamise kohta, Bundesgesetzblatt I, lk 946, edaspidi „LFZG”).

3. LFZG kohaselt on tööandja kohustatud kuni kuue nädala jooksul jätkama palga maksmist töötajale, kes pärast tööleasumist ei saa töövõimetuse tõttu tööd teha ning ei ole selles ise süüdi.

4. Eelotsusetaotlust käsitlevast otsusest nähtub, et põhikohtuasja hagejad teatasid Brenneti poolt neile 17. juulist kuni 12. augustini 1989 antud puhkuse ajal enda haigestumisest ning Brennet keeldus neile haigestumisele järgneva kuue nädala jooksul palka maksmast põhjusel, et ta ei pidanud enda jaoks siduvaks välismaal läbi viidud tervisekontrolli tulemusi, mille tõepärasuses oli tal alust tõsiselt kahelda.

5. Põhikohtuasja hagejad vaidlustasid need otsused Arbeitsgericht Lörrachis, väites, et kuna Brennet jättis kasutamata talle määruse (EMÜ) nr 574/72 artikli 18 lõikega 5 ette nähtud võimaluse lasta asjaomast isikut kontrollida enda valitud arstil, siis on talle töövõimetuse tekke ja kestuse osas faktiliselt ja õiguslikult siduvad nende elukohas asuva asutuse poolse tervisekontrolli tulemused. Sellega seoses tuginesid nad Euroopa Kohtu 12. märtsi otsusele kohtuasjas 22/86: Rindone v Allgemeine Orstkrankenkasse Bad Urach-Muensingen, EKL 1987, lk 1339, punkt 15, mis käsitles küll juhtumit, kus pädevaks asutuseks oli sotsiaalkindlustusasutus, kuid oli nende arvates kohaldatav ka juhul, kui pädevaks asutuseks on tööandja.

6. Vaidluse lahendamiseks otsustas Arbeitsgericht Lörrach menetluse peatada ja saata Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks järgmised küsimused:

1) Kas Euroopa Kohtu kolmanda koja 12. märtsi 1987. aasta otsuses kohtuasjas 22/86 *Rindone* esitatud põhimõtteid nõukogu määruse (EMÜ) nr 574/72 artikli 18 lõigete 1 ja 5 tõlgendamise kohta saab täielikult või osaliselt kohaldada ka juhul, kui haiguse puhul on rahalise hüvitise maksjaks tööandja, mitte aga sotsiaalkindlustusasutus, nagu on sätestatud näiteks Saksa 27. juuli 1969. aasta Lohnfortzahlungsgesetzi (Bundesgesetzblatt I, lk 946, viimati muudetud 20. detsembri 1988. aasta seadusega, Bundesgesetzblatt I, lk 2477) paragrahvis 1 ja järgnevatel paragrahvides?

Eelkõige:

2) Kas Saksamaa Liitvabariigi õiguses Lohnfortzahlungsgesetzi paragrahvi 1 ja järgnevate paragrahvide kohaselt haiguse korral jätkuva palgamaksmise eest vastutav asutus peab rahalise hüvitise nõuet käsitleva otsuse puhul töövõimetuse tekke ja kestuse osas faktiliseks ja õiguslikuks aluseks võtma töötaja elukoha sotsiaalkindlustusasutuse poolse kontrolli tulemused?

3) Kui 1. küsimuse vastus on jaatav, siis kas see vastus on sama juhul, kui LFZG paragrahvi 1 alusel jätkuva palgamaksmise eest vastutaval tööandjal on võimalik töövõimetuse teket faktiliselt või õiguslikult kontrollida üksnes sel viisil, et ta palub pädeval haigekassal, kes antud juhul hüvitise maksmise eest otseselt ei vastuta, lasta teha töötajale tervisekontroll enda valitud arstil (või meditsiinitöötajal) vastavalt määruse (EMÜ) nr 574/72 artikli 18 lõikele 5?

7. Täpsemad andmed põhikohtuasja faktiliste asjaolude, asjaomaste sätete, menetluse käigu ning Euroopa Kohtule esitatud kirjalike märkuste kohta on esitatud suuliseks menetluseks koostatud ettekandes ning edaspidi mainitakse või käsitletakse neid niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

8. Eelotsuseküsimustega soovib siseriiklik kohus sisuliselt teada saada, kas määruse (EMÜ) nr 574/72 artikli 18 lõikeid 1–4 tuleb tõlgendada selliselt, et isegi kui pädev asutus on töandja, mitte sotsiaalkindlustusasutus, on talle töövõimetuse tekke ja kestuse osas faktiliselt ja õiguslikult siduvad elukohas või ajutises elukohas asuva asutuse poolse tervisekontrolli tulemused, juhul kui ta ei lase asjaomast isikut kontrollida enda valitud arstil, nagu talle võimaldatakse artikli 18 lõikega 5.

9. Artikli 18 lõigetega 1–4 nähakse ette menetlus, mille kohaselt peab selles artiklis nimetatud rahalisi hüvitisi taotleva töötaja töövõimetuse tekke ja kestuse kindlaks tegema elukohas asuv asutus. Pädevale asutusele jääb siiski võimalus lasta asjaomane isik läbi vaadata enda valitud arstil (artikli 18 lõige 5).

10. Artiklit 18, mis käsitleb selliste töötajate olukorda, kes elavad muus liikmesriigis kui pädev riik, kohaldatakse sama määruse artikli 24 alusel ka töötajatele, kes haigestuvad teises liikmesriigis viibimise ajal.

11. Eespool nimetatud kohtuasjas *Rindone* 12. märtsil 1987 tehtud otsuse 15. punktis leidis Euroopa Kohus, et „määruse (EMÜ) nr 574/72 artikli 18 lõikeid 1–4 tuleb tõlgendada selliselt, et kui pädev asutus ei kasuta lõikes 5 sätestatud võimalust lasta asjaomane isik läbi vaadata enda valitud arstil, siis on talle töövõimetuse tekke ja kestuse osas faktiliselt ja õiguslikult siduvad elukohas asuva asutuse poolse kontrolli tulemused”.

12. Esitatud küsimustele vastamiseks tuleb esiteks kindlaks teha, kas hüvitised, mida töandja maksab palgamaksmise jätkamise teel, nagu on sätestatud LFZK paragrahvis 1, on haigushüvitised sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamist ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes käsitleva nõukogu määruse (EMÜ) nr 1408/71 (EÜT L 149, lk 2) tähenduses.

13. Tuleb meenutada, et vastavalt määruse (EMÜ) nr 1408/71 artikli 4 lõikele 2 kohaldatakse seda määrust skeemide suhtes, mis on seotud töandja vastutusega lõikes 1 osutatud hüvitiste suhtes, mille hulka kuuluvad ka haigushüvitised (artikli 4 lõike 1 punkt a).

14. Saksamaa ja Madalmaade valitsuste väitel ei ole kõnealused hüvitised sotsiaalkindlustushüvitised määruse (EMÜ) nr 1408/71 artikli 4 tähenduses; seepärast ei kohaldata nende suhtes seda määrust ega ka määrust (EMÜ) nr 574/72.

15. Kuigi on tõsi, et oma 13. juuli 1989. aasta otsuse 171/88: *Rinner-Kühn v Spezial-Gebaudereinigung* (EKL 1989, lk 2743) punktis 7 leidis Euroopa Kohus, et töötajale haiguse korral palgamaksmise jätkamine, nagu näeb ette LFZG, kuulub asutamislepingu artiklis 119 sätestatud „tasu” mõiste alla, ei tulene sellest siiski, et töandja poolt sellega seoses

makstavad hüvitised ei võiks samaaegselt olla haigushüvitised määruse (EMÜ) nr 1408/71 tähenduses.

16. Vastus küsimusele, kas hüvitis kuulub määruse (EMÜ) nr 1408/71 kohaldamisalasse, oleneb eelkõige selle hüvitise põhiomadustest, eriti selle eesmärgist ja maksmise tingimustest ning sellest, kas siseriiklikus õigusaktis nimetatakse seda hüvitist sotsiaalkindlustushüvitiseks (vt muu hulgas 27. märtsi 1985. aasta otsus kohtuasjas 249/89: Hoeckx v Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, Kalmthout, EKL 1985, lk 973, punkt 11).

17. Siinkohal tuleb märkida, et kõnealust hüvitist makstakse töötajale üksnes haiguse korral ning selle maksmine peatab kuni kuueks nädalaks Sozialgesetzbuchis (Saksa sotsiaalseadustik) sätestatud haiguspäevahüvitiste maksmise, mis on vaieldamatult haigushüvitised.

18. Vastupidiselt Saksamaa ja Madalmaade valitsuste väitele ei saa asjaolu, et nende hüvitistega seotud rahaline koormis lasub tööandjal, jätta need hüvitised välja määruse (EMÜ) nr 1408/71 kohaldamisalast, kuna Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt (vt 24. veebruari 1987. aasta otsus liidetud kohtuasjades 379/85–381/85 ja 93/86: Cram Rhône-Alpes v Giletti, EKL 1987, lk 955) võib hüvitis olla kõnealuse määruse alla kuuluv sotsiaalkindlustushüvitis olenemata sellest, kuidas seda rahastatakse.

19. Sellised hüvitised, mida tööandja maksab palgamaksmise jätkamise teel vastavalt LFZG paragrahvile 1, on seepärast haigushüvitised määruse (EMÜ) nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 tähenduses.

20. Järgmiseks tuleb kindlaks teha, kas määruse (EMÜ) nr 574/72 artikkel 18 on kohaldatav juhul, kui haigushüvitisi maksab tööandja.

21. Sellega seoses tuleb märkida, et määruse (EMÜ) nr 1408/71 artikli 1 punkti o alapunktis iv sätestatakse, et tööandja võib olla „pädev asutus” selle määruse tähenduses „kindlustusskeemi puhul, mis on seotud tööandja vastutusega artikli 4 lõikes 1 loetletud hüvitiste suhtes”.

22. Kuna artiklis 1 sisalduvaid mõisteid korratakse määruses (EMÜ) nr 574/72 (artikli 1 punkt c), siis on määruse (EMÜ) nr 574/72 artiklis 18 sisalduv mõiste „pädev asutus” mõlemas määruses samatähenduslik.

23. Seepärast kohaldatakse artiklit 18 ka juhul, kui pädev asutus on tööandja.

24. Seda tõlgendust toetab ka asjaolu, et see on kooskõlas artikli 18 eesmärgiga, milleks on eelkõige kõrvaldada vajalike tõendite esitamise takistused töötajatele, kelle töövõime on vahepeal taastunud, ning edendada selle kaudu parimal võimalikul viisil töötajate vaba liikumist, mis on üks ühenduse aluspõhimõtetest (eespool nimetatud 12. märtsi 1987. aasta otsus kohtuasjas *Rindone*, punkt 13).

25. Siseriikliku kohtu küsimusele vastamiseks tuleb lõpetuseks kindlaks teha, kas eespool nimetatud 12. märtsi 1987. aasta kohtuotsuse *Rindone* punktis 15 esitatud artikli 18 tõlgendus kehtib ka juhul, kui tööandjal pole töövõimetuse kindlakstegemiseks muid võimalusi, kui paluda haigekassal lasta töötaja läbi vaadata tema enda valitud arstil vastavalt artikli 18 lõikele 5.

26. Brennet, Saksamaa Liitvabariigi valitsus, Madalmaade valitsus ja komisjon väidavad, et tööandjal ei ole ühelgi juhul võimalik artikli 18 lõikega 5 ette nähtud võimalust tõhusalt kasutada. Nad märgivad, et elukoha asutuse poolt välja antavat töövõimetustunnistust ei saadeta otse tööandjale, vaid see jõuab temani haigekassa vahendusel ning sageli takistab sellest tingitud viivitus tal töövõimetusest teada saada ajal, mil töövõimetus veel kestab. Lisaks ei tea tööandja sageli, kus täpselt töötaja puhkusel viibib, ning igal juhul ei tea ta ühtki elukohas praktiseerivat arsti, kelle poole pöörduda. Seepärast saab ta üksnes paluda pädeval haigekassal kõnealune kontroll läbi viia, kuid ta ei saa teda selleks kohustada.

27. Tuleb märkida, et eespool nimetatud probleemid ei saa kahtluse alla seada kõnealuse määruse ühe sätte tõlgendust, mis põhineb selle sätte sõnastusel ja eesmärgil. Lisaks on sellised praktilised probleemid võimalik lahendada siseriiklike või ühenduse meetmetega, millega parandatakse teabe kättesaadavust tööandjatele ja soodustatakse määruse (EMÜ) nr 574/72 artikli 18 lõikes 5 sätestatud menetluse kasutamist.

28. Seepärast tuleb siseriikliku kohtu esitatud küsimustele vastata, et määruse (EMÜ) nr 574/72 artikli 18 lõikeid 1–4 tuleb tõlgendada selliselt, et isegi kui pädev asutus on tööandja, mitte sotsiaalkindlustusasutus, on talle töövõimetuse tekke ja kestuse osas faktiliselt ja õiguslikult siduvad elukohas või ajutises elukohas asuva asutuse poolse tervisekontrolli tulemused, juhul kui ta ei lase asjaomast isikut kontrollida enda valitud arstil, nagu talle võimaldatakse artikli 18 lõikega 5.

Kohtukulud

29. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa ja Madalmaade valitsuste ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Arbeitsgericht Lörrachi 31. jaanuari 1990. aasta otsusega esitatud eelotsuseküsimustele otsustab:

Nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72, millega kinnitatakse määruse (EMÜ) nr 1408/71 (sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes) rakendamise kord, tuleb artikli 18 lõikeid 1–4 tõlgendada selliselt, et isegi kui pädev asutus on tööandja, mitte sotsiaalkindlustusasutus, on talle töövõimetuse tekke ja kestuse osas faktiliselt ja õiguslikult siduvad elukohas või ajutises elukohas asuva asutuse poolse tervisekontrolli tulemused, juhul kui ta ei lase asjaomast isikut kontrollida enda valitud arstil, nagu talle võimaldatakse artikli 18 lõikega 5.

Due

Joliet

Schockweiler

Grévisse

Kapteyn

Mancini

Kakouris

Moitinho de Almeida

Rodríguez Iglesias

Díez de Velasco

Zuleeg

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 3. juunil 1992 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

J.-G. Giraud

O. Due